

กลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

Teaching Strategies to Develop Thai Reading Skills at The Elementary Level

พิชชาพร ทรงธวัช
Pitchaporn Songtawarat
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ประเทศไทย
Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University, Thailand

Email: jrodkekksodkfndlfokhe@gmail.com

Received: January 11, 2020

Revised: February 10, 2020

Accepted: May 20, 2020

บทคัดย่อ

การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในทุกระดับชั้น แต่ในปัจจุบันยังพบว่านักเรียนระดับประถมศึกษาหลายคนมีปัญหาด้านการอ่าน เช่น การอ่านออกเสียงไม่ถูกต้อง การจับใจความสำคัญ และการสรุปเนื้อหาได้ไม่ครบถ้วน การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและพัฒนากลยุทธ์การสอนที่สามารถช่วยเสริมสร้างทักษะการอ่านของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการศึกษาพบว่ากลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการอ่าน ได้แก่ (1) การสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics Approach) ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรและเสียง (2) การอ่านแบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Reading) ที่เน้นการตั้งคำถามและอภิปรายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ (3) การใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและแรงจูงใจในการอ่าน และ (4) การอ่านแบบสอดแทรกในกิจกรรมประจำวัน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีโอกาสฝึกอ่านจากบริบทจริง นอกจากนี้ การสนับสนุนจากครู ผู้ปกครอง และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่านยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะของผู้เรียน

ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้กลยุทธ์การสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียนสามารถช่วยพัฒนาทักษะการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ทั้งนี้ ควรมีการวิจัยและพัฒนาแนวทางการสอนเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ: การสอนอ่าน; ทักษะการอ่าน; ภาษาไทย; ประถมศึกษา; กลยุทธ์การสอน

Abstract

Reading is a fundamental skill that is crucial for learning at all levels. However, it has been observed that many elementary school students currently face reading difficulties, such as incorrect pronunciation, grasping the main idea, and summarizing content incompletely. This study aims to explore and develop teaching strategies that can help enhance students' reading skills more effectively.

From the study, it was found that effective teaching strategies for developing reading skills include (1) the Phonics Approach, which helps students understand the relationship between letters and sounds, (2) Interactive Reading, which emphasizes questioning and discussion to enhance comprehension, (3) the use of media and technology to increase interest and motivation in reading, and (4) integrating reading into daily activities to give students opportunities to practice reading in real contexts. Additionally, support from teachers, parents, and a reading-friendly environment plays a crucial role in developing learners' skills. Support from teachers, parents, and a reading-friendly environment also plays a crucial role in developing students' skills.

The study results indicate that the application of diverse teaching strategies appropriate to the students' proficiency levels can effectively and sustainably enhance reading skills. Additionally, further research and development of teaching methods should be conducted to align with the needs of learners in the present era.

Keywords: Reading instruction; Reading skills; Thai language; Primary education; Teaching strategy

บทนำ

การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ทุกสาขาวิชา และเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะทางภาษาไทยของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านการอ่านของนักเรียนไทยในระดับศึกษายังคงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากหน่วยงานทางการศึกษาและครูผู้สอน เนื่องจากมีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการอ่านออกเสียง การเข้าใจความหมายของข้อความ และการสรุปใจความสำคัญของเนื้อหา (กรมวิชาการ, 2545)

สถานการณ์ปัจจุบันและปัญหา

รายงานผลการประเมินของหน่วยงานด้านการศึกษา เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และการประเมินระดับนานาชาติ เช่น PISA ชี้ให้เห็นว่านักเรียนไทยจำนวนมากมีทักษะการอ่านต่ำกว่ามาตรฐาน ทั้งนี้อาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น วิธีการสอนที่ยังขาดประสิทธิภาพ ขาดสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการขาดแรงจูงใจในการอ่านของนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

แนวทางพัฒนาทักษะการอ่าน

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องมีการพัฒนากลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งควรครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล ตัวอย่างกลยุทธ์ที่ได้รับการยอมรับ ได้แก่

1. การสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics Approach) – เน้นการสอนความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรและเสียง ช่วยให้นักเรียนสามารถสะกดคำและอ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้อง

2. การอ่านแบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Reading) – ใช้วิธีการตั้งคำถาม สนทนา และอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาที่อ่านเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ

3. การใช้สื่อและเทคโนโลยี – ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น หนังสือภาพ แอปพลิเคชัน และเกมการอ่าน เพื่อเพิ่มความสนใจและความกระตือรือร้นของนักเรียน

4. การอ่านแบบสอดแทรกในกิจกรรมประจำวัน – ส่งเสริมให้นักเรียนอ่านจากแหล่งข้อมูลที่พบในชีวิตประจำวัน เช่น ป้ายประกาศ เมนูอาหาร และข่าวสาร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ

บทสรุปการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยในระดับประถมศึกษาต้องอาศัยกลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมกับวัยและระดับความสามารถของนักเรียน ควบคู่ไปกับการสนับสนุนจากครู ผู้ปกครอง และสังคม การนำเทคนิคที่มีประสิทธิภาพมาใช้จะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างยั่งยืนและส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, 2558)

กลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยในระดับประถมศึกษา หมายถึง แนวทางหรือวิธีการที่ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมุ่งเน้นให้เด็กสามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง อ่านจับใจความสำคัญได้ และมีความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน

กลยุทธ์การสอนนี้อาจประกอบด้วยเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เช่น

- การสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) เพื่อช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงเสียงและตัวอักษร
- การอ่านออกเสียง (Reading Aloud) เพื่อฝึกการออกเสียงที่ถูกต้องและสร้างความ

มั่นใจ

- การอ่านจับใจความ (Reading Comprehension Strategies) เช่น การตั้งคำถาม การสรุปความ และการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง

- การใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น หนังสือภาพ การ์ตูน เพลง และสื่อดิจิทัล

- การอ่านแบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Reading) โดยใช้กิจกรรม เช่น การแสดง

บทบาทสมมติ หรือการอภิปรายเนื้อหาที่อ่าน

กลยุทธ์เหล่านี้ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนให้ดีขึ้น ทำให้พวกเขาสามารถอ่านและเข้าใจภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ทฤษฎีกลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยในระดับประถมศึกษา เป็นแนวคิดทางการศึกษาที่อ้างอิงหลักการทางจิตวิทยาและภาษาศาสตร์ เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถอธิบายผ่านทฤษฎีหลักที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. **ทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's Cognitive Development Theory)**

ทฤษฎีนี้ระบุว่า การเรียนรู้ของเด็กขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางปัญญา โดยเด็กในช่วงประถมศึกษาอยู่ในขั้น Preoperational และ Concrete Operational ซึ่งหมายความว่าพวกเขาเริ่มเข้าใจสัญลักษณ์ ตัวอักษร และความสัมพันธ์ของคำ ดังนั้น กลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมอาจรวมถึงการใช้ ภาพประกอบ เกม การเรียนรู้ และสื่อที่เป็นรูปธรรม เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อหาการอ่านได้ดีขึ้น (ณัฐวุฒิ จันทร์เจริญ, 2562)

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ของวีกอตสกี (Vygotsky's Social Development Theory)

วีกอตสกีเสนอแนวคิดเรื่อง Zone of Proximal Development (ZPD) หรือ "เขตพัฒนาศักยภาพ" ซึ่งหมายถึงระดับความสามารถของเด็กที่สามารถพัฒนาได้หากได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญ (เช่น ครู หรือผู้ปกครอง) กลยุทธ์ที่เหมาะสมคือ การสอนแบบมีผู้ช่วย (Scaffolding) เช่น การอ่านแบบมีปฏิสัมพันธ์ การใช้คำถามกระตุ้นความคิด และการทำงานเป็นกลุ่ม

3. ทฤษฎีการเชื่อมโยงระหว่างเสียงและตัวอักษร (Phonics Theory)

ทฤษฎีนี้เน้นการสอนให้นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรและเสียงที่เปล่งออกมา วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) ช่วยให้เด็กเรียนรู้การออกเสียงที่ถูกต้อง ซึ่งส่งผลต่อทักษะการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ (พฤทธิพร ปรีชา, 2559)

4. ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ (Constructivist Theory – Piaget & Bruner)

แนวคิดนี้เน้นให้เด็กสร้างความรู้จากประสบการณ์ของตนเอง การสอนควรใช้กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ ค้นหาความหมาย ฝึกตั้งคำถาม และอภิปราย เช่น การสอนแบบโครงงาน หรือการเรียนรู้แบบเน้นปัญหา (Problem-Based Learning)

5. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางภาษา (Language Acquisition Theories – Chomsky & Krashen)

- **Chomsky's Theory** ชี้ให้เห็นว่าเด็กมีความสามารถทางภาษาตามธรรมชาติ (Language Acquisition Device - LAD) ดังนั้นควรใช้การเรียนรู้แบบธรรมชาติ เช่น การอ่านนิทานและการสนทนา เพื่อกระตุ้นพัฒนาการทางภาษา

- **Krashen's Input Hypothesis** เน้นว่าการเรียนรู้ภาษาควรได้รับข้อมูลที่มีความท้าทายแต่ไม่ยากเกินไป (Comprehensible Input) ซึ่งหมายความว่าควรเลือก หนังสือและบทอ่านที่เหมาะสมกับระดับของเด็ก

6. ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยสมองซีกซ้ายและซีกขวา (Hemispheric Specialization Theory)

สมองซีกซ้ายเกี่ยวข้องกับการประมวลผลด้านภาษาและตรรกะ ส่วนสมองซีกขวาเกี่ยวข้องกับจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ กลยุทธ์การสอนที่ดีควรใช้ทั้งสองด้าน เช่น การอ่านจับใจความ (ซีกซ้าย) และการใช้ภาพหรือการแสดงบทบาทสมมติ (ซีกขวา) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สมดุล (วีกอตสกี, ลีฟเซเมโนวิช, 2560)

การนำทฤษฎีเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในกลยุทธ์การสอน จะช่วยให้นักเรียนสามารถอ่านภาษาไทยได้อย่างเข้าใจ และพัฒนาไปสู่การอ่านที่มีประสิทธิภาพในระดับที่สูงขึ้น

ประโยชน์ของกลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

การนำกลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีประโยชน์หลายด้าน ดังนี้ (สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ, 2555)

1. พัฒนาทักษะการอ่านพื้นฐาน

- ✓ ช่วยให้นักเรียนอ่านออกเสียงได้ถูกต้องและชัดเจน
- ✓ ส่งเสริมการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์
- ✓ กระตุ้นให้นักเรียนฝึกอ่านอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความคล่องแคล่ว

2. เพิ่มความเข้าใจในการอ่าน

- ✓ ช่วยให้นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน
- ✓ พัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์และสรุปเนื้อหา
- ✓ ฝึกทักษะการตั้งคำถามและเชื่อมโยงเนื้อหาไปสู่ความรู้เดิม

3. กระตุ้นความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการอ่าน

✓ การใช้สื่อที่หลากหลาย เช่น นิทาน ภาพประกอบ หรือเกมการอ่าน ช่วยทำให้การเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ

- ✓ นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านและมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้
- ✓ ช่วยลดความเบื่อหน่ายและความกลัวต่อการอ่านในเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่าน

4. พัฒนาทักษะทางภาษาโดยรวม

- ✓ ส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่และการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง
- ✓ ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการเขียน คิดวิเคราะห์ และสื่อสาร
- ✓ สร้างความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างมั่นใจ

5. ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- ✓ ช่วยให้นักเรียนฝึกคิดเป็นระบบจากการอ่านและการตั้งคำถาม
- ✓ พัฒนาความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
- ✓ สร้างนิสัยรักการอ่านและนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

6. เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

✓ การอ่านแบบมีปฏิสัมพันธ์ เช่น การอ่านเป็นกลุ่มหรือการอภิปรายเนื้อหา ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการสื่อสารที่ดีขึ้น

✓ ช่วยพัฒนา **ทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaboration Skills)** และความสามารถในการแสดงความคิดเห็น

การใช้กลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อ การเรียนรู้ ทักษะภาษา การคิดวิเคราะห์ และความมั่นใจในการใช้ภาษาไทย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาระดับสูงต่อไป (สุธาทิพย์ อภิวงค์, 2561)

ปัญหาของกลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

แม้ว่ากลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจะมีประโยชน์มากมาย แต่ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นหลายด้าน ดังนี้

1. ปัญหาที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน

✓ **ทักษะการอ่านไม่เท่ากัน** – นักเรียนแต่ละคนมีระดับทักษะการอ่านที่แตกต่างกัน ทำให้บางคนเรียนรู้ได้ช้าและไม่สามารถตามเพื่อนได้ทัน

✓ **ขาดความสนใจและแรงจูงใจ** – เด็กบางคนอาจไม่สนใจการอ่านหรือมองว่าการอ่านเป็นเรื่องน่าเบื่อ

✓ **ปัญหาด้านการรับรู้ภาษา** – นักเรียนบางคนอาจมีปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการเชื่อมโยงเสียงและตัวอักษร ทำให้เกิดปัญหาด้านการอ่านออกเสียงและการเข้าใจความหมาย

✓ **ภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ (LD - Learning Disabilities)** – เด็กบางคนอาจมีภาวะบกพร่องด้านการอ่าน เช่น **ดิสเล็กเซีย (Dyslexia)** ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาไทย

2. ปัญหาที่เกี่ยวกับครูผู้สอน

✓ **ขาดความเชี่ยวชาญในการใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสม** – ครูบางคนอาจยังขาดความเข้าใจในกลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ หรือไม่ได้รับการอบรมที่เพียงพอ

✓ **ใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิมมากเกินไป** – การสอนที่เน้นให้เด็กท่องจำหรืออ่านตามตำราเพียงอย่างเดียว อาจทำให้เด็กขาดความเข้าใจเชิงลึกและไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์

✓ **จำนวนครูไม่เพียงพอ** – ในบางโรงเรียน ครูต้องรับผิดชอบนักเรียนจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถดูแลหรือให้คำแนะนำเฉพาะบุคคลได้อย่างทั่วถึง

3. ปัญหาที่เกี่ยวกับสื่อการสอนและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้

✓ **ขาดแคลนสื่อการสอนที่เหมาะสม** – โรงเรียนบางแห่งไม่มีหนังสือหรือสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเพียงพอ ส่งผลให้นักเรียนไม่มีโอกาสฝึกอ่านอย่างเต็มที่

✓ **การใช้เทคโนโลยีที่จำกัด** – การขาดสื่อดิจิทัล เช่น **E-Books** หรือโปรแกรมช่วยอ่าน ทำให้เด็กไม่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย

✓ **สิ่งแวดล้อมไม่เอื้อต่อการอ่าน** – เด็กที่เติบโตมาในครอบครัวที่ไม่ได้ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน หรือขาดโอกาสในการเข้าถึงหนังสือ อาจมีพัฒนาการทางการอ่านช้ากว่าปกติ (Piaget, J., 1970)

4. ปัญหาด้านหลักสูตรและแนวทางการเรียนการสอน

✓ **หลักสูตรที่เน้นผลสัมฤทธิ์มากกว่ากระบวนการเรียนรู้** – การเรียนการสอนในบางโรงเรียนอาจเน้นการท่องจำเพื่อสอบมากกว่าการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างแท้จริง

✓ **ขาดความยืดหยุ่นในกลยุทธ์การสอน** – ครูบางคนอาจใช้วิธีการสอนแบบเดียวกับนักเรียนทุกคนโดยไม่ปรับให้เหมาะสมกับความแตกต่างของแต่ละคน

✓ **ชั่วโมงเรียนภาษาไทยไม่เพียงพอ** – ตารางเรียนที่จำกัดทำให้ครูไม่มีเวลาเพียงพอในการพัฒนาทักษะการอ่านของเด็กอย่างเต็มที่

แนวทางแก้ไขปัญหา

✓ **พัฒนาและอบรมครู** – ให้ครูได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับกลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ **Phonics**, การอ่านจับใจความ และการสอนแบบ **Active Learning**

✓ **ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย** – นำสื่อการสอนที่น่าสนใจ เช่น **นิทาน บทละคร การอ่านแบบโต้ตอบ** หรือใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย

✓ **ส่งเสริมการอ่านในครอบครัวและชุมชน** – พ่อแม่ควรมีส่วนร่วมในการอ่านหนังสือกับลูกและสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสอ่านหนังสือที่หลากหลาย

✓ **ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก** – ควรเพิ่มเนื้อหาที่ส่งเสริมการอ่านอย่างเข้าใจ และเน้นให้เด็กได้ฝึกคิดวิเคราะห์มากขึ้น

✓ **เพิ่มโอกาสในการฝึกอ่านนอกห้องเรียน** – จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น **ห้องสมุดเคลื่อนที่ โครงการอ่านสนุก และกิจกรรมเล่านิทาน**

สรุปปัญหาของกลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านในระดับประถมศึกษาเกิดจากหลายปัจจัย ทั้งตัวนักเรียน ครู สื่อการสอน และระบบการศึกษา แนวทางแก้ไขที่มีประสิทธิภาพต้องมุ่งเน้น การพัฒนาครู การใช้สื่อที่เหมาะสม การส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่าน และการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถอ่านภาษาไทยได้อย่างเข้าใจและมีประสิทธิภาพสูงสุด (Rumelhart, D. E., 1985)

แนวทางการพัฒนาครูกลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

การพัฒนาครูกลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านในระดับประถมศึกษา จำเป็นต้องคำนึงถึงวิธีการที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก การใช้สื่อที่หลากหลาย และการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี แนวทางการพัฒนาครูสามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้านหลัก ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน การปรับปรุงเทคนิคการสอน การใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การปรับปรุงหลักสูตร และการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนการอ่าน

1. พัฒนาครูผู้สอนให้มีศักยภาพในการสอนการอ่าน

✓ **อบรมครูเกี่ยวกับเทคนิคการสอนการอ่านที่มีประสิทธิภาพ** เช่น

- การสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจเสียงและตัวอักษร
- การอ่านแบบจับใจความ (Reading Comprehension Strategies)
- การใช้ Scaffolding หรือการช่วยเหลือแบบค่อยเป็นค่อยไป
- การใช้เกมและกิจกรรมเพื่อกระตุ้นความสนใจในการอ่าน

✓ **ฝึกฝนครูให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาการอ่านของนักเรียนเป็นรายบุคคล และปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับระดับของนักเรียน**

✓ **ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการสอน** เช่น โปรแกรมช่วยอ่าน (Reading Apps) หรือเกมการเรียนรู้ด้านภาษาไทย

2. ปรับปรุงเทคนิคและกลยุทธ์การสอนการอ่าน

✓ **เน้นการเรียนรู้แบบ Active Learning** – ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียน เช่น

- การอ่านเป็นกลุ่ม (Shared Reading)
- การเล่านิทานและให้เด็กมีบทบาทสมมติ
- การใช้กิจกรรมคำถาม-คำตอบ กระตุ้นให้เด็กคิดและวิเคราะห์เนื้อเรื่อง

✓ **สอนการอ่านอย่างเป็นระบบและค่อยเป็นค่อยไป**

เริ่มจาก การฝีกออกเสียงและรู้จักตัวอักษร → การอ่านคำศัพท์ง่ายๆ → การอ่านประโยคและเรื่องราวสั้นๆ → การจับใจความ

• ใช้ การอ่านแบบทีละขั้น (Gradual Release of Responsibility - GRR) ซึ่งเริ่มจากครูอ่านให้ฟังก่อน แล้วค่อยให้เด็กฝึกอ่านเอง

✓ **ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย**

• การอ่านซ้ำ (Repeated Reading) เพื่อช่วยให้นักเรียนจดจำคำศัพท์และฝึกอ่านคล่อง

• การอ่านแบบโต้ตอบ (Interactive Reading) ที่ส่งเสริมให้เด็กตั้งคำถามและอภิปรายเรื่องที่อ่าน

- การสอนแบบ Story Mapping เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจโครงสร้างของเรื่อง

3. ใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและหลากหลาย

✓ ใช้หนังสือที่เหมาะสมกับระดับของเด็ก – คัดเลือกหนังสือที่มีภาพประกอบ สีสันสดใส และเนื้อหาที่เข้าใจง่าย

✓ พัฒนาและใช้สื่อดิจิทัล เช่น

- แอปพลิเคชันช่วยอ่านหนังสือ
- เว็บไซต์การอ่านออนไลน์
- หนังสือเสียง (Audiobooks)

✓ ใช้เกมและกิจกรรมการอ่าน เช่น

- เกมจับคู่คำศัพท์
- เกมต่อประโยคให้สมบูรณ์
- การแข่งขันอ่านสนุก

✓ ส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือในชีวิตประจำวัน โดยให้เด็กจดบันทึกการอ่าน (Reading Journal) หรือทำกิจกรรม “เล่าเรื่องที่อ่าน” ให้เพื่อนฟัง (Vygotsky, L. S., 1978)

4. ปรับปรุงหลักสูตรให้ส่งเสริมการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ

✓ เพิ่มชั่วโมงเรียนภาษาไทย – ให้เด็กมีเวลาในการฝึกอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหามากขึ้น

✓ จัดลำดับเนื้อหาการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก

- ชั้นประถมต้น (ป.1-3) – เน้น การฝึกอ่านออกเสียงและเรียนรู้คำศัพท์
- ชั้นประถมปลาย (ป.4-6) – เน้น การอ่านจับใจความและการคิดวิเคราะห์

✓ บูรณาการการอ่านเข้ากับวิชาอื่นๆ เช่น

- อ่านบทความเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ หรือประวัติศาสตร์
- ใช้เรื่องเล่าเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ในการฝึกอ่าน

✓ มีการประเมินผลที่เหมาะสม – ใช้การประเมินแบบหลากหลาย เช่น

- การอ่านออกเสียง
- การสรุปเนื้อหาหลังอ่าน
- การทำแบบฝึกหัดวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน

5. ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนการอ่าน

✓ พัฒนา “ห้องเรียนแห่งการอ่าน” – จัดมุมหนังสือให้น่าอ่าน มีหนังสือที่หลากหลาย และส่งเสริมให้เด็กเลือกอ่านตามความสนใจ

✓ สร้างวัฒนธรรมการอ่านในโรงเรียนและชุมชน เช่น

- โครงการ “1 วัน 1 เรื่อง” ให้นักเรียนอ่านและเล่าเรื่องให้เพื่อนฟัง
- ห้องสมุดเคลื่อนที่ หรือโครงการอ่านหนังสือกับครอบครัว
- เชิญนักเขียนหรือนักเล่านิทานมาสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กๆ

✓ กระตุ้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม

- ให้พ่อแม่ช่วยอ่านหนังสือกับลูกที่บ้าน
- ส่งเสริมกิจกรรม “อ่านก่อนนอน”

- จัดเวิร์กช็อปให้พ่อแม่เรียนรู้วิธีสนับสนุนลูกในการอ่าน

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาทักษะการอ่านในระดับประถมศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เนื่องจากการอ่านเป็นพื้นฐานของการศึกษาในทุกวิชา การสอนที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก รวมถึงการใช้สื่อและวิธีการที่หลากหลาย องค์ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสามารถแบ่งออกเป็น 5 หัวข้อหลัก ได้แก่ **แนวคิดพื้นฐานของการอ่าน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กลยุทธ์การสอน เทคนิคและวิธีการสอน และแนวทางการประเมินผล**

1. แนวคิดพื้นฐานของการอ่าน

การอ่านเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ **การรับรู้ตัวอักษร (Decoding)** และ **การทำความเข้าใจเนื้อหา (Comprehension)** โดยนักเรียนในระดับประถมศึกษาต้องได้รับการฝึกฝนเพื่อให้สามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายของคำและข้อความ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ประเภทของการอ่าน

- การอ่านออกเสียง (Oral Reading) – ฝึกให้ออกเสียงชัดเจนและถูกต้อง
- การอ่านเงียบ (Silent Reading) – ฝึกการอ่านเพื่อจับใจความและทำความเข้าใจ

เนื้อหา

- การอ่านจับใจความ (Reading Comprehension) – พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

และสรุปเนื้อหา

องค์ประกอบสำคัญของการอ่าน

- การถอดรหัส (Decoding Skills) – ความสามารถในการแปลงตัวอักษรเป็นเสียง
- ความเข้าใจความหมาย (Comprehension Skills) – ความสามารถในการเชื่อมโยง

เนื้อหากับความรู้อื่นๆ

- ความคล่องแคล่วในการอ่าน (Reading Fluency) – การอ่านที่ต่อเนื่องและเป็น

ธรรมชาติ

- คลังคำศัพท์ (Vocabulary Development) – การเรียนรู้คำศัพท์ใหม่และเข้าใจบริบท

ของคำ

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการอ่าน

ทฤษฎีพัฒนาการทางภาษาของเพียเจต์ (Piaget's Theory of Cognitive Development)

• เน้นว่าการเรียนรู้ของเด็กเป็นกระบวนการที่ต้องผ่านการลงมือทำและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

ทฤษฎีสังคมวัฒนธรรมของวิกตอริ (Vygotsky's Sociocultural Theory)

• เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการโต้ตอบทางสังคม และ ZPD (Zone of Proximal Development) ช่วยให้ครูสามารถออกแบบการสอนที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของนักเรียน

ทฤษฎีการประมวลผลข้อมูล (Information Processing Theory)

• มองว่าการอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความจำระยะสั้นและระยะยาวในการเชื่อมโยงความหมาย

ทฤษฎีการอ่านของรัมเมลฮาร์ต (Rumelhart's Interactive Theory of Reading)

- อธิบายว่าการอ่านเป็นกระบวนการที่ใช้ทั้ง Bottom-up Processing (การรับรู้ตัวอักษรและคำ) และ Top-down Processing (การใช้ประสบการณ์และความรู้เดิมมาทำความเข้าใจเนื้อหา)

3. กลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน

1) กลยุทธ์โฟนิกส์ (Phonics Strategy)

- ใช้การสอนให้เด็กรู้จักความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรและเสียง เช่น สระ พยัญชนะ

วรรณยุกต์

- ฝึกสะกดคำ และออกเสียงให้ถูกต้อง

2) กลยุทธ์การอ่านซ้ำ (Repeated Reading)

- ให้เด็กอ่านเรื่องเดิมซ้ำๆ เพื่อเพิ่มความคล่องแคล่วและความมั่นใจ

3) กลยุทธ์การอ่านแบบโต้ตอบ (Interactive Reading Strategy)

- ครูตั้งคำถามกระตุ้นให้เด็กคิดและอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

4) กลยุทธ์การอ่านแบบ Scaffolding

- ครูช่วยเหลือเด็กในช่วงแรก และค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลงเมื่อนักเรียนสามารถอ่านได้ด้วยตัวเอง

5) กลยุทธ์การอ่านแบบ Story Mapping

- ใช้แผนภาพหรือแผนผังช่วยให้นักเรียนเข้าใจโครงสร้างของเรื่องที่อ่าน

6) กลยุทธ์การอ่านเพื่อจับใจความ (SQ3R Method - Survey, Question, Read, Recite, Review)

- ใช้วิธี ดูเนื้อหา - ตั้งคำถาม - อ่าน - ทบทวน - สรุป เพื่อให้เด็กสามารถเข้าใจใจความสำคัญของเรื่อง

4. เทคนิคและวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ

เทคนิคการอ่านเป็นกลุ่ม (Shared Reading & Guided Reading)

- ครูอ่านนำก่อน แล้วให้นักเรียนอ่านตามและอภิปรายเนื้อหา

เทคนิคการใช้สื่อดิจิทัล (Digital Literacy Tools)

- ใช้แอปพลิเคชัน ช่วยอ่าน เช่น E-Books, Audiobooks, และ Interactive Storytelling

เทคนิคการเรียนรู้ผ่านเกม (Gamification)

- ใช้เกมคำศัพท์ เช่น บิงโกคำศัพท์ หรือเกมจับคู่ภาพกับคำ เพื่อให้การเรียนรู้สนุกสนาน

เทคนิคการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning)

- บูรณาการการอ่านเข้ากับวิชาอื่น เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และศิลปะ

5. แนวทางการประเมินผลการอ่าน

1) การประเมินแบบสังเกต (Observation Assessment)

- ครูสังเกตพฤติกรรมการอ่าน เช่น ความคล่องแคล่ว และความเข้าใจเนื้อหา

2) การใช้แบบทดสอบการอ่าน (Reading Tests)

- ประเมิน การอ่านออกเสียง คำศัพท์ และความเข้าใจเนื้อหา ผ่านแบบทดสอบ

3) การใช้บันทึกการอ่าน (Reading Journal)

- ให้นักเรียนจดบันทึกสิ่งที่อ่านและสรุปเนื้อหา

4) การประเมินโดยใช้แบบฝึกหัดการอ่าน (Worksheets & Exercises)

- ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเติมคำ ขีดเส้นใต้ใจความสำคัญ หรือสรุปเรื่องราว

5) การใช้วิธีการประเมินแบบโครงการ (Project-Based Assessment)

- ให้นักเรียนสร้างสื่อ เช่น โปสเตอร์ บทความ หรือวิดีโอแนะนำหนังสือ

หากนำองค์ความรู้เหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ ครูจะสามารถพัฒนากลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้เด็กอ่านภาษาไทยได้คล่องแคล่ว เข้าใจเนื้อหา และมีทักษะการอ่านที่ยั่งยืน

บทสรุป

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยในระดับประถมศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างพื้นฐานด้านการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากการอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในทุกวิชา กลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพควรคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียน ใช้วิธีการสอนที่เหมาะสม และส่งเสริมให้เด็กเกิดความสนใจและรักการอ่าน

1. แนวคิดพื้นฐานของการอ่าน

การอ่านเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ การถอดรหัส (Decoding), ความเข้าใจ (Comprehension), ความคล่องแคล่ว (Fluency), และการสร้างความหมายจากข้อความ ครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะเหล่านี้ไปพร้อมกัน

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การสอนการอ่านสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดจาก ทฤษฎีพัฒนาการทางภาษา (Piaget), ทฤษฎีสังคมวัฒนธรรม (Vygotsky), และทฤษฎีการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ (Rumelhart's Interactive Theory) เพื่อให้การสอนมีความเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน

3. กลยุทธ์การสอนที่สำคัญ

- 1) กลยุทธ์โฟนิกส์ (Phonics Strategy) – สอนการเชื่อมโยงเสียงกับตัวอักษร
- 2) กลยุทธ์การอ่านซ้ำ (Repeated Reading) – ฝึกอ่านเนื้อหาซ้ำเพื่อเพิ่มความคล่องแคล่ว
- 3) กลยุทธ์การอ่านแบบโต้ตอบ (Interactive Reading) – กระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามและอภิปราย
- 4) กลยุทธ์ Story Mapping – ใช้แผนภาพช่วยให้นักเรียนเข้าใจโครงสร้างของเรื่อง
- 5) กลยุทธ์ SQ3R (Survey, Question, Read, Recite, Review) – ฝึกอ่านอย่างเป็นระบบ

4. เทคนิคการสอนและการใช้สื่อการเรียนรู้

- 1) การเรียนรู้แบบ Active Learning – ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน
- 2) การใช้เทคโนโลยีช่วยสอน – เช่น แอปพลิเคชันหนังสือเสียงและเกมการเรียนรู้
- 3) การบูรณาการการอ่านกับวิชาอื่น ๆ – เช่น การอ่านเรื่องราวทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

5. แนวทางการประเมินผลการอ่าน

- 1) การสังเกตพฤติกรรมการอ่าน

- 2) การใช้แบบทดสอบเพื่อวัดความเข้าใจ
- 3) การบันทึกการอ่านของนักเรียน
- 4) การใช้โครงการหรือกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การเล่าเรื่องและการทำโปสเตอร์สรุปเนื้อหา

สรุปโดยรวม กลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยในระดับประถมศึกษาควรมุ่งเน้นไปที่ **การเสริมสร้างพื้นฐานการอ่าน การใช้เทคนิคที่หลากหลาย และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้** หากครูสามารถนำกลยุทธ์และเทคนิคที่เหมาะสมไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้เด็กมีทักษะการอ่านที่ดีขึ้น **อ่านได้คล่อง เข้าใจเนื้อหา และรักการอ่าน** ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะครุศาสตร์. (2558). *การสอนภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐวุฒิ จันทร์เจริญ. (2562). *กลยุทธ์การสอนภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พฤทธิพร ปรีชา. (2559). *การอ่านและการเขียน: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติสำหรับครูภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วีกี้อตสกี, ลีฟ เซเมโนวิช. (2560). *ทฤษฎีสังคมวัฒนธรรมกับการเรียนรู้*. (แปลโดย สมชาย รัตนทอง). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ. (2555). *แนวทางการพัฒนาการอ่านและการเขียนของนักเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สุธาทิพย์ อภิวงค์. (2561). *การพัฒนากลยุทธ์การสอนการอ่านเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ในระดับประถมศึกษา*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Piaget, J. (1970). *The Science of Education and the Psychology of the Child*. New York: Orion Press.
- Rumelhart, D. E. (1985). *Toward an Interactive Model of Reading*. In Singer, H. & Ruddell, R. B. (Eds.), *Theoretical Models and Processes of Reading* (pp. 722-750). Newark, DE: International Reading Association.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.